

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARINING KOMMUNIKATIV
QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH**

Kallibekova Gulayda Abdullaevna

pedagogika fanlari nomzodi

Nukus davlat pedagogika instituti

“Boshlang'ich ta'lim” kafedra docenti;

Taxirjanova Aysuliu Kuvatovna

Nukus davlat pedagogika instituti

“Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi”

(boshlang'ich ta'lim) mutaxassisligi

1-bosqich magistranti.

Annotatsiya: Muloqot qobiliyatlari talabalar yoshligidan rivojlanishi kerak bo'lgan eng muhim qobiliyatlardan biridir. Boshlang'ich maktab yillari bolaning tili va shaxslararo ko'nikmalariga asos yaratadi, bu ularning ta'lim davomida o'rganish va ijtimoiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning ahamiyatini o'rganadi va o'qituvchilar uchun samarali strategiya va usullarni taklif qiladi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, ko'nikmalar, ta'lim, kommunikativ qobiliyat, kommunikatsiya, atrof-muhit

Kirish: Kuchli muloqot qobiliyatlari bolalarga o'zlarini samarali ifoda etish, boshqalarni tushunish va munosabatlarni o'rnatish imkonini beradi. Boshlang'ich sinflarda o'quvchilar hali ham ehtiyojlar, g'oyalar va his-tuyg'ularni og'zaki va og'zaki bo'lmagan holda muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirmoqdalar.

Ular diqqat bilan tinglashni, suhbatlarda navbatma-navbat bo'lishni va nizolarni hurmatli muloqot orqali hal qilishni o'rganishlari kerak. Ushbu asosiy aloqa kompetensiyalarini erta o'zlashtirish talabalarga sinf mashg'ulotlarida va ijtimoiy o'zaro munosabatlarda to'liq ishtirok etish imkonini beradi.

Shuningdek, u farovonlik va kelajakdagi muvaffaqiyat uchun muhim bo'lgan o'ziga ishonch va hissiy aqlni rivojlantiradi. Ko'pgina tadqiqotlar tilning erta rivojlanishini akademik ko'rsatkichlarning yaxshilanishi, bitiruvning yuqori darajasi va keyinchalik hayotda katta martaba imkoniyatlari bilan bog'ladi. Shuning uchun boshlang'ich o'qituvchilar rasmiy ta'limning boshidanoq talabalarning kommunikativ malakasini mustahkamlashga ustuvor ahamiyat berishlari juda muhimdir.

Bolaning ta'limining boshlang'ich yillari ularning kelajakdagi o'sishi va o'rganishi uchun asos yaratadi. Bu ular asosiy kognitiv, ijtimoiy va ko'nikmalarni endigina rivojlantira boshlagan hal qiluvchi davr.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilari sifatida ushbu ko'nikmalarni tarbiyalashda va bolalarning kelgusi yillarda mustahkam asosga ega bo'lishida muhim rol o'ynashadi. Ularning ishi sabr-toqat, ijodkorlik va yosh ongni o'rganish natijalarini maksimal darajada oshirish uchun rivojlanishga mos yondashuvni talab qiladi.

Birinchi qadam turli yosh guruhlar uchun bola rivojlanishining odatiy bosqichlarini tushunishdir. Pedagoglar tilni ishlatish, nozik boshqarish, o'zini o'zi boshqarish va hokazo kabi ko'nikmalarni bilishi kerak. Bu ularning darajasiga mos keladigan darslar, mashg'ulotlar va sinflarni boshqarish strategiyasini ishlab chiqishga yordam beradi. Shuningdek, o'qituvchilar muntazam kuzatuvlar va baholashlar orqali rivojlanishdagi kechikishlarni yoki o'rganishdagi qiyinchiliklarni erta aniqlashi mumkin.

Boshlang'ich darajada, o'qituvchilarning qiziqishini ushlab turish va ishtirok etishni rag'batlantirish uchun o'rganish yoqimli, amaliy tarzda taqdim etilishi kerak. Haddan tashqari nazariy darslar bu yoshda ko'pchilik bolalarning boshidan o'tadi. Quruq tushunchalarni yanada jozibali qilish uchun musiqa, harakat, hikoyalar, o'yinlar, san'at va hunarmandchilikni kundalik darslarga kiritishimiz kerak.

Loyihaga asoslangan ta'lim ham yaxshi ishlaydi, chunki u hamkorlik va muammolarni hal qilishga yordam beradi. Turli xil o'quv uslublariga mos keladigan turli xil sensorli o'qitish usullaridan foydalanish barcha talabalarning faolligini ta'minlaydi.

Til, matematika va atrof-muhitni o'rganishning asosiy fanlari asosiy savodxonlik, hisoblash va bilimlarni shakllantirish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan holda o'qitilishi kerak. Tilda fonika, ko'rish so'zlari, tinglashni tushunish va og'zaki ifodaga e'tibor qaratish lozim.

Matematikada bu raqamlarni aniqlash, hisoblash, oddiy qo'shish/ayirish va shaklni aniqlashdir. Talabalar, shuningdek, atrof-muhit, jamoat yordamchilari va boshqalar haqida umumiy ma'lumotni o'rganishlari kerak. Ushbu bosqichda asoslarni o'zlashtirish keyinchalik murakkab ko'nikmalar va tushunchalar uchun zamin yaratadi.

Akademiklar bilan bir qatorda yosh bolalarda ijtimoiy-emotsional kompetentsiyalarni tarbiyalashga ham teng ahamiyat berilishi kerak. O'qituvchilar ularni rolli o'yinlar, hikoyalar va guruh faoliyati orqali o'z-o'zini anglash, o'zini o'zi boshqarish, ijtimoiy xabardorlik, munosabatlar va mas'uliyatli qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga yo'naltirishi kerak. Bu ta'limni almashishni o'z ichiga oladi. G'amxo'r, qo'llab-quvvatlovchi sinf jamoasi bolalarning boshlang'ich ta'limga muammosiz o'tishiga yordam beradi va ishonchni oshiradi.

«Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqni o'ylash, rejalashtirish va yozma ravishda o'zlashtirish kerak bo'lgan sharoitlarda joylashtiriladi. Nutqni rivojlantirish usuli bolalarning so'z boyligini yanada boyitish, ularning sintaksisi, izchil (og'zaki va yozma) nutqini rivojlantirishga qaratilgan bo'lishi kerak».[5,10].

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun o'qituvchilar foydalanishi mumkin bo'lgan bir nechta samarali o'qitish strategiyasi va texnikasi mavjud. Og'zaki ta'sir o'tkazish va amaliyot uchun tez-tez imkoniyatlar o'quv dasturiga kiritilishi kerak.

O'qituvchilar talabalarni loyihalar bo'yicha kichik guruhlarda birgalikda ishlashlari, ularni fikr almashish, murosaga kelish va konsensusga erishishga undashlari mumkin. Rol

o'ynash va simulyatsiya faoliyati bolalarga real ijtimoiy stsenariylarda muloqotni mashq qilish imkonini beradi. O'qituvchilar, shuningdek, burilish, faol tinglash va tegishli ohang va hajmdan foydalanish kabi to'g'ri muloqot xatti-harakatlarini modellashtirishlari mumkin. Ushbu xatti-harakatlarni kuchaytirish uchun fikr-mulohazalar berilishi kerak.

Hikoyalar, qiroat va og'zaki taqdimotlar talabalarga tinglovchilar oldida ishonchli gapirishni mashq qilish imkonini beradi. O'qituvchilar tilni rivojlantirishni qiziqarli qilish uchun "men josuslik qilaman" yoki "20 savol" kabi o'quv o'yinlarini ham o'z ichiga olishi mumkin. Zamonaviy usullardan biri bu loyihaga asoslangan ta'lim. Izolyatsiya qilingan darslardan ko'ra, loyihaga asoslangan ta'lim boshlang'ich o'quvchilarga chuqurroq tushunishga yordam berish uchun real muammolarni chuqur tekshirishdan foydalanadi. Talabalar mavzularni tadqiq qilish, bir nechta manbalardan ma'lumotlarni sintez qilish va topilmalarni taqdim etish uchun mustaqil va hamkorlikda ishlaydi.

Bu bilim xodimlarining real hayotda qanday ishlashini taqlid qiladi va bolalarga tanqidiy tahlil, ijodiy muammolarni hal qilish va samarali muloqot kabi yuqori darajadagi fikrlash qobiliyatlarini amalga oshirishga imkon beradi. Aniq o'quv maqsadlari bilan yaxshi amalga oshirilganda, loyihaga asoslangan ta'lim an'anaviy o'qitish bilan taqqoslaganda talabalarning faolligini va yutuqlarini sezilarli darajada oshirishi ko'rsatilgan.

Texnologiya integratsiyasi zamonaviy boshlang'ich ta'limning yana bir muhim jihati hisoblanadi. Yosh bolalar uchun ekran vaqti cheklangan bo'lishi kerak bo'lsada, ta'lim texnologiyalaridan strategik foydalanish o'quv tajribasini boyitishi mumkin. Masalan, interaktiv doskalar va planshetlar o'qituvchilarga video, rasm va simulyatsiya kabi multimedia elementlarini darslarga jozibali tarzda olib kirishga imkon beradi.

Raqamli vositalar, shuningdek, bolalar multimedia taqdimotlarini yaratishi, kodlash va robototexnika ko'nikmalarini rivojlantirishi yoki virtual ekskursiyalarda qatnashishi mumkin bo'lgan talabalarga yo'naltirilgan faoliyatni osonlashtiradi. Texnologiya o'qituvchilarni almashtirmasligi kerak, lekin ularga turli xil o'quvchilarga bir nechta usullar orqali erishish imkoniyatini berishi kerak.

Hamkorlik zamonaviy ish joyining o'ziga xos belgisidir va boshlang'ich sinflar uchun ham afzalliklarga ega. Kooperativ guruh ishi akademik faollikni chuqurlashtirishda ijtimoiy-emotsional ko'nikmalarni rivojlantiradi. O'qituvchilar yoshligidan jamoaviy ish va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish uchun hamkorlikdagi loyihalar, tengdoshlar repetitorlik dasturlari va talabalar boshchiligidagi munozaralarni tashkil qilishlari mumkin.

Shaxsiy stollar qatorida guruhlarning o'zaro ta'sirini osonlashtiradigan zamonaviy mebel jihozlari ushbu yondashuvni yanada qo'llab-quvvatlaydi. O'qituvchilarning yakka-yakka rahbarligi bilan bog'langan talabalar hamkorligi yuqori yutuqlarga olib keladi va bolalarni jamoaga yo'naltirilgan martabaga tayyorlaydi.

Rasmlar va rekvizitlar kabi ko'rgazmali qurollar so'z boyligini shakllantirish va ifodalashni qo'llab-quvvatlashi mumkin. Umuman olganda, barcha ovozlar eshitiladigan va e'tiborga sazovor bo'lgan sinf muhiti kommunikativ rivojlanishni rivojlantiradi.

Xulosa

Boshlang'ich maktablar ushbu shakllanish yillarida bolalarga mustahkam aloqa asoslarini yaratishda yordam berishga mas'uldirlar. O'qituvchilar maqsadli strategiyalar va tez-tez interaktiv imkoniyatlarni kundalik darslarga qo'shish orqali hal qiluvchi rol o'ynaydi. Talabalarning tinglash, gapirish, tushunish va fikr almashish qobiliyatlarini hurmat bilan rivojlantirishga qaratilgan holda, boshlang'ich sinflar talabalarni kelajakdagi akademik va ijtimoiy-emotsional muvaffaqiyatlarga tayyorlashlari mumkin. Erta yoshdan boshlab muloqot qobiliyatlarini tarbiyalash talabalarga, shuningdek, umrbod o'quvchilar va jamiyat a'zolariga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" PF-5847-son 08.10 2019 y*
- 2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib yangi bosqichga ko'taramiz. T. "O'zbekiston" NMIU, 2017 y.16.b.*
- 3. Mirziyoyev Sh.M. ning O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risidagi farmoni. 2017 y 38.b.*

4. G'oziyev E. *Pedagogik psixologiya asoslari.*-T.1997y.79.b
5. Kallibekova G.A. *Metodika prepodavaniyarodnogo yazyka. Metodika obucheniya gramote. (chast 1). Uchebnoye posobiye.* 2021y. 10b
6. *Kap Kalik V.A. Учителей о педагогическом общении.* М.: Просвещение. 1987 г. 92 с.

